

Bütün ülkelerin
proleterleri birleşin!Karkâren hemü
velâtan yekbîn!

İŞÇİNİN SESİ

Burjuvaziye ve oportünizme
karşı savaşı
haydi 7.
Yaz Taarruzu'naYıl:10, Sayı:236
13 Haziran 1983

CEK - AL

Dünya devrimi üzerine III

Ayla Antepli yoldaşımızın çalışmasının
son bölümünü yayınlıyoruz.

Ayla Antepli

VI

Emperyalizm

Önceki bölümlerde, Marks ve Engels'in 19. yüzyılda kapitalizme ilişkin yaptıkları çözümlenmeyi göstermeye çalıştık. Bu çözümlenme, bir yandan burjuvazinin, "merkez" denen en gelişmiş kapitalist ülkelerde kapitalist üretim ilişkilerini koruyabileceği, öte yandan devrimlerin daha az gelişmiş ülkelerde, dünya kapitalizminin çevresellerinde (periferilerinde) olabileceği olasılığını içeriyordu.

Ondokuzuncu yüzyılda teorik bir olasılık, olası bir eğilim olan şey, 20. yüzyılda bir gerçek oldu. Dünya devrimi, dünya çapında kapitalizmden sosyalizme geçiş, ileri kapitalist ülkelerde devrimin "kestirme" yolunu, doğrudan yolu değil, "dolambaçlı" yolu izledi.

Dönüm noktası, olasılık ve eğilimin gerçek olduğu an, 19. yüzyılın sonunda emperyalizmin doğuşuyla geldi. Emperyalizm neyi gösterdi?

1. En ileri kapitalist ülkeler burjuvazisinin, genel olarak, "olumsuzundan çözüm" yolunu dayatmayı başardığını gösterdi. Burjuvazi, mülkiyetin toplumsal tabanını genişleterek, üretim ilişkilerini, çok daha güçlü üretim güçlerinin büyümesine yer açacak yönde ayarladı. Tekel, finans kapital, finans oligarşisi ve işçi aristokrasisi kapitalist üretim ilişkilerinde egemen biçimler oldular.

2. Bir avuç en zengin ve en ileri kapitalist ülkenin, daha geri ülkeler üstünde kendi siyasal egemenliğini ve ekonomik sömürsünü kurabildiğini gösterdi. Bu yolla, bu bir avuç Batı ülkesi dünya halklarının çoğunluğunun sırtında bir parazit gibi yaşamaya başladı.

3. Tekel oligusunun, şiddetli krizlere, uzlaşmazlıklara ve çatışmalara yol açtığını; kapitalizmin tüm ilişkilerini muazzam yoğunlaştırdığını gösterdi. Lenin, ilişkilerin bu yoğunlaşması, "tarihin geçiş döneminin en güçlü sürükleyici gücünü oluşturur" diyor. (Lenin, c.22, s.300)

Emperyalizmin dünya sistemi olarak pekişmesi, geri ülkelerin yağmalanması, dünya çapında savaşlar ve krizler, geri ülkelerde devrimi kaçınılmaz hale getirdi. Bu ülkelerde kapitalizmin çelişkileri kendini en ciddi biçimde hissettiriyor, krizler en şiddetli ve yıkıcı etkiyi yapıyor ve üstelik bu ülkelerde burjuvazi genel olarak krizleri "olumsuzundan" çözemeyecek kadar zayıf ve emperyalist güçlere bağımlı durumdadır.

Emperyalizmin pekişmesi, dünyanın bir yanda bir avuç zengin, parazit, ileri güce, öte yanda bir yığın fakir, geri, bağımlı ülkeye bölünmesi dünya devriminin iki temel yön üstünde ilerlemesine yol açtı:

Emperyalist ülkelerde, kapitalizmin sınırları içinde mülkiyetin tabanı giderek genişledi ve üretimin ve üleşimin uluslararası ölçekte örgütlenmesine doğru adım atıldı. Hem özel mülkiyetin sınırları, hem de ulusal sınırlar aşıyor. Bu ülkelerde nesnel ekonomik, maddi süreçler sosyalizme doğru itiliyor, ama sosyalizme geçişi gerçekleştirebilecek tek şey, devrimin öznel aracı, çok geride kalıyor.

Lenin'in *Emperyalizm — Kapitalizmin En Yüksek Aşaması* kitabında söyledikleri, 65 yıl sonra, bugün de durumu anlamada temeldir. Lenin şöyle diyor:

"Büyük bir işletme, dev boyutlar kazandığı ve yığınla verinin kesin hesaplanması teminde, on milyonlarca insan için gerekli olan toplam birincil hammaddenin üçte ikisi ya da dörtte üçü kadarının arzını bir plana göre örgütlediği zaman; hammaddeler, bazen birbirlerinden yüzlerce ya da binlerce mil ötede olan, en elverişli üretim bölgelerine sistematik ve örgütlü bir biçimde taşındığında; hammaddenin, birçok çeşit bitmiş malın yapımına kadar birbirini izleyen tüm işleme aşamaları tek bir merkezden yönetildiği zaman; bu ürünler onlarca ve yüzlerce milyon tüketiciye tek bir plan çerçevesinde üleştirildiğinde... işte o zaman, açıktır ki üretimin yalnızca karşılıklı bağımlılığı değil sosyalizasyonuna sahibiz, açıktır ki, özel ekonomik ve özel mülkiyet ilişkileri artık içeriğine uymayan bir kabuk oluşturmaktadır. Öyle bir

kabuk ki, ortadan kaldırılışı suni olarak geciktirildiğinde kaçınılmaz olarak çürümek zorunda olan, oldukça uzun bir süre çürüme durumunda kalabilecek (en kötüsünden oportünist apsenin tedavisi uzarsa) ama kaçınılmaz olarak ortadan kaldırılacak bir kabuk...." (Lenin, c.22, s.302-303)

Dünyanın en zengin ve ileri ülkelerinde kök salan ve bilimsel-teknolojik devrimle çelişmeyen, ama onunla birlikte ilerleyen çürümeyi anlatmak için ciltler yazılabilir:

* Tüm "geleneksel" endüstri atölye ve fabrikalarının kapatılıp, işgücünün daha ucuz, kâr oranının daha yüksek olduğu orta ya da az gelişmiş kapitalist ülkelere taşınması ve giderek daha fazla sermaye ihracı ile emperyalist ülkelerde üretici temelin düşüşü.

* Suç ve ırkçılıkta daha önce görülmemiş oranda artışı da içeren, eşikteki tüm belalarıyla birlikte yığınsal ve yapısal bir işsizlik.

* Refah yıllarında kurulan bazı önemli kamu hizmetlerinde yıkıma yakın bir düşüş, halk sağlığı, eğitim, ulaşım, belediye, sosyal güvenlik vb. alanlarda bunalım.

* Lenin'in dediği, "zincirleme uzanan siyasal bir gericilik... emperyalizmin karakteristik bir özelliği". "Büyük ölçeklerde çürüme, rüşvet ve her çeşit düzenbazlık".

* Batı'nın "güvenliği ve refahı"na karşı tehdit var yalanları ardında, görülmemiş düzeylerde bir militarizm, şövenizm ve saldırganlık.

Son yıllarda emperyalist ülkelerde biçimlenen halk hareketlerine bakarsak, hepsinin bu çürümenin şu ya da bu yönüne karşı yöneldiğini görürüz. Avrupa ve Amerika'da barış hareketi, Britanya'da yerel yönetim hakları üstünde süren savaş, Federal Almanya'da "Yeşiller", vb.

Bu hareketlerin hiçbiri kendi başına devrimci değildir. Çürüyen kapitalist kabuğu atacak, onları devrimci savaşıma çekecek ve birleştirecek, açık devrimci ilkelere dayanan güçlü bir komünist partisine ihtiyaç vardır. Böyle bir parti

olmadığı için, hareketlerin kendileri yalnızca çürümenin *göstergeleri* ve çürümeye karşı tepkiler olarak kalıyorlar. Sorunların tümünün çözümü bir yana, bir tekinin bile çözümünü sağlama şansları yoktur.

Emperyalist ülkelerde dünya devriminin ilerlemesinin durumu böyledir. Yürükoğlu yoldaşın belirttiği gibi bu ülkelerde bilimsel ve teknolojik devrim nedeniyle komünizm hem *pratik bir olasılık*, hem de *pratik bir gereklilik* haline geliyor. Bu ülkelerde durumdan, yakın bir gelecekte devrim yapmak için yararlanılıp yararlanılmayacağı bir yana, bu durumun kesin sonucu, yine Yürükoğlu yoldaşın belirttiği gibi, mülkiyetin tabanının zorunlu olarak genişletilmesi ve komünizmin *tüm dünya için* pratik bir gereklilik durumuna gelmesidir.

VII

Yaşayan sosyalizm

Emperyalizmin pekişmesi, dünya devriminin, başlıca iki yoldan ilerlemesine neden oluyor, dedik. Emperyalist ülkelerde kapitalist üretim ilişkilerinin çerçevesi içinde nesnel ekonomik gelişmelerin, komünizmi hem pratik bir olasılık, hem de pratik bir gereklilik yaptığını gördük. Bu gelişmeler burjuvazinin denetiminde onun koyduğu sınırlamalar altında oluyor. Onlar bu nedenle çelişkili, düşmanca karşıtlıklar içinde, ısrafı, acılı bir yoldan, çürüme pahasına oluyor.

Dünya devriminin ilerlediği ikinci ana yol, dünya kapitalizminin çelişkilerinin en azgın krizlerle ortaya çıktığı ve işçi sınıfı ve halkı devrime ittiği göreceli olarak geri ülkelerdeki devrimlerin yoludur.

Bu şu anlama gelir: Dünya devrimi, yalnızca emperyalist ülkelerde değil, aynı zamanda sosyalist ilişkilerin kurulduğu ama üretici güçlerin gelişme düzeyinin hâlâ geride olduğu ülkelerde de çelişkili biçimde ilerliyor. Sosyalist ülkelerdeki üretici güçler, hem sosyalist üretim ilişkilerine, hem de emperyalist ülkelerdeki üretici güçlerin gelişme düzeyine göre geridir. Göreceli olarak geri ülkelerde kurulmuş biçimiyle sosyalizmin bu çelişkili karakteri neden kaynamlıyor?

Önce, nerede kurulursa kurulsun, tanımı gereği, sosyalizm, Yürükoğlu yoldaşın *Yaşayan Sosyalizm*'de belirttiği gibi, bir çelişki taşıır:

"Görüldüğü gibi, sosyalizm, kapitalizmden komünizme geçiş toplumu, geçiş aşamasıdır. 'Sosyalizm' diye, tarihte kendine özgü bağımsız yer tutan bir toplumsal-ekonomik yapı, bir üretim biçimi yoktur. Dolayısıyla sosyalizm ancak bir *geçiş aşaması* olarak, *komünizme referans* verilerek tanımlanabilir.

Lenin de 'teorik olarak, kuşkusuz kapitalizm ile komünizm arasında, toplumsal ekonominin bu her iki biçiminin özelliklerini ve unsurlarını barındırmak zorunda olan belirli bir geçiş dönemi yatar' (Lenin, c.30, s.107) diyerek bu gerçeği anlatmaktadır.

"Sosyalizm, her çeşit koşullarla yaşanacak, 'bitirilecek' ve bir sonraki aşamaya geçilecek cinsten bir 'aşama' değildir. Sosyalizmden komünizme geçiş, sürekli ilerleyen ve genişleyen bir *dönüşümdür*. Birinin ardından öteki gelmez, sosyalist üretim tarzı diye birşey yoktur. *Sosyalizm, içinde kapitalist toplumun kalıntıları taşıyan komünizmdir*. Bu kalıntılar, *meta üretiminde ve devletin varlığında* somut olarak varolan ilişkilidir." (R. Yürükoğlu, *Yaşayan Sosyalizm*, s.81-82)

İkincisi, bu çelişkinin yoğunluğu ve açınımlı, bununla bağlı olarak da geçiş döneminin, sosyalizmin uzunluğu, siyasal erkin ele geçirildiği andan önce varolan kapitalizmin ne kadar geliştiğine ve üretim güçlerini ne kadar toplumsal-laştırdığına bağlıdır.

Üçüncü olarak, Devlet erkinin ele geçirilmesi, yani, sosyalizm adına gerçekleştirilen bir *siyasal devrimle*, komünizmin sınıfsız toplumuna doğru ilerlemek için zorunlu olan *toplumsal devrim* arasında bir ayırım yapmak gereklidir. Sosyalizm, bu ilerlemenin, kapitalizmle sosyalizm arasındaki geçiş döneminin adı olduğundan, sosyal bir devrimi gerçekleştirmedi, yani devletin ve sınıfların yok olmasına doğru sürekli bir ilerleme olmadan, gerçek anlamda bir sosyalizm de olamaz.

1844'de Marks, geçmiş 100 yıl sürecinde İngiltere'de yer alan toplumsal devrimi, Avrupa'daki siyasal devrimlerle karşılaştırdı. İngiltere'deki devrimin "toplumsal, ve bu nedenle diğerlerinden çok daha kapsamlı ve uzun erimli" olduğunu söyledi. Ayrıca şöyle dedi:

"Tek gerçek devrim, siyasal ve felsefi devrimin yol açmak zorunda olduğu ... toplumsal devrimdir." (Marks-Engels, *Toplu Yapılar*, İngilizce basım, c.3, s.469)

Somut olarak, geri bir temelde sosyalist üretim ilişkilerinin kurulması, kurulan sosyalizmin bir yığın çelişki taşıması demektir. Bu da toplumsal devrimin, komünizme geçişin, kesine yakın bir olasılıkla düzgün biçimde ilerlemeyeceği anlamına gelir. Örneğin:

1. Sosyalizm proletaryanın diktatörlüğü ise de, hem işçi yığınlarının göreceli küçüklüğü, hem de genel kültürel düzeyleri sunu gösterecektir ki, işçilerin ülkenin ve ekonominin yönetimine gerçek anlamda yığınsal katılımlarından önce belli bir zaman geçecektir.

Bu, işçilerle, onlardan ayrı bir birlik olarak devlet arasında bir çelişki olması demektir. Ayrıca Lenin'in "*sınıfsal olmayan ekonomik savaşım*" dediği şey, "küçük üretimin ve pazarın üstünlüğünün kökü kazınmıncaya ... kadar" kaçınılmaz olacaktır. (Lenin, c.33, s.186) Polonya'da olduğu gibi bir savaşım grevlerine ve karşıklı çatışmalara dönüşebilir.

2. Geniş bir köylülüğün varlığı, şu anlama gelir:

"Sosyalist bir devrim, yalnızca, ücretli işçilerin sanayi ve tarımda nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturdukları yüksek derecede gelişmiş kapitalist ülkeler için gereksiz olan bütün bir dizi özel geçiş dönemi önlemlerinin uygulanması ile yürütülebilir." (Lenin, c.32, s.214-15)

Böyle bir ülkede, diyor Lenin, sosyalist devrim yalnızca köylülükle bir anlaşma içinde zafere ulaşabilir.

3. Sosyalist ilişkilerin kurulması, geri bir ülkenin dünya pazarında ikincil ve bağımlı durumunu otomatik olarak ortadan kaldırmaz. Dünya pazarı, hâlâ büyük emperyalist güçler tarafından egemenlik altında tutulduğundan, onlara belli derecede bağımlılık vardır. Bu, ileri teknolojide çok açıktır: Ya teknolojiyi emperyalistlerden satın alacaksınız, ya da para harcayıp, herşeyi yeni baştan keşfedeceksiniz. Bu noktaya daha geniş olarak ilgileneceğiz. Çünkü dünya devriminin çelişkili yolu açısından büyük önemi vardır. Bu noktayı göstermek için Lenin'den birkaç uzun alıntı yapalım.

Lenin, devrim sonrası yıllarda Boşeviklerin kabul ettiği ayrıcalıklar siyasetini açıklarken bu sorunla uzun uzun ilgilendi ve şunları yazdı:

"(Dünya) devrimi gelene kadar, burjuva sermayesi işimize yarayacak. Ekonomik olarak daha güçsüz bir ülkeyken, ekonomimizin gelişmesini nasıl hızlandırabiliriz? Bunu burjuva sermayesinin yardımıyla yapabiliriz." (Lenin, c.31, s.341)

"Söylemeye bile gerek yok ki, yabancı burjuvaziye, yabancı sermayeye ödünler vermeliyiz. Devlet tekelinden kesinlikle çıkmadan, maden ocaklarını, ormanları, yabancı kapitalistlere kiralayacağız ve onlardan manifaktür eşyaları, makineler vb. alacağız, böylece endüstrimizi düzleteceğiz.

(...)

"Yedi yıllık savaşta öylesine zarara uğradık ki endüstrimizi düzeltmek çok yıl alacak. Gerilik ve zayıflığımızın ve öğrendiğimiz, öğrenmek zorunda olduğumuz derslerin cezasını çekeceğiz. Öğrenmek isteyenler, eğitim parasını öderler. Bunu herkese açıkla-malıyız ve bunu pratikte kanıtarsak, geniş köylü ve işçi yığınları bizimle anlaşacaklardır, çünkü bu şekilde durumları derhal düzletecektir, çünkü bu endüstrimizi düzeltme olanaklarını garanti edecektir. Bunu yapmaya bizi ne zorluyor? Dünyada yalnız değiliz. Kapitalist devletler sistemi içinde yaşıyoruz. ... Bir yanda sömürge ülkeler var ama, bize henüz yardım edemezler. Öte yanda, kapitalist ülkeler var, ama bizim düşmanımızdırlar. Sonuç belli bir denge, evet doğrudur, çok zavallı bir dengedir. Bununla birlikte durumu hesaba katmalıyız. Varolmak istiyorsak ona gözlerimizi kapamamalıyız. Ya tüm burjuvaziye karşı derhal bir zafer kazanacağız, ya da haraç vereceğiz.

"Çok açıkça kabul ediyoruz ve gerçeği gizlemiyoruz. Devlet kapitalizmi sisteminde ödünler kapitalizme haraç vermek demektir. Ama zaman kazanıyoruz. Zaman kazanmak özellikle denge dönemlerinde, bizim yabancı yoldaşlarımız devrimlerini hazırlarken herşeyi kazanmak demektir. Hazırlıkları ne kadar tam olursa, zafer o denli kesin olacaktır. Bununla birlikte şu an haraç ödemek zorunda kalacağız." (Lenin, c.32, s.491-92)

Lenin'den geniş alıntılar kullanarak burada anlattığımız şey, Rusya devriminin dünyanın göreceli olarak geri bir bölgesinde siyasal erki ele geçirdikten sonra kendini içinde bulduğu nesnel durumdur. Bir ya da daha çok ileri kapitalist ülkede devrim gerçekleşene ya da sosyalist ülkeler topluluğu, ekonomik, bilimsel ve teknolojik alanda kesinlikle emperyalizmi geçene kadar her geri ülkede gerçekleşecek devrim için de benzer bir durum olacaktır. Tabii ki sorunlar sosyalist ülkelerin ve en başta da Sovyetler Birliği'nin varlığıyla büyük ölçüde hafiflemiştir ama yok olmamıştır. Sosyalist ülkelerin çoğunun emperyalist ülkelerin bankalarına olan büyük borçları bunun bir göstergesidir.

Sorunları örtbas etmenin yollarını aramak değil, anlama çalışmak önemlidir. Dünya kapitalizmine, emperyalizme bu bağımlı durumun değerlendirilmesi, aynı zamanda *bir ya da daha çok ülkede sosyalizmin, özellikle bu ülkeler geri ülkelerse, dünya devriminin ilerlemesine bağlı olduğunun değerlendirilmesidir*. Yalnızca dünya devriminin ilerlemesi, yaşayan sosyalizmi dünya ekonomisine bağımlı, ikincil durumdan ve iç çelişki ve sorunlarından kurtarabilir. Bu nedenle Lenin, Rusya'da zaferin yalnızca kesimsel bir zafer olduğunu her zaman vurguladı. Örneğin:

"Rus devrimi, dünya devrimi zincirinde tek bir halkadır, ... Davamız güçlü ve yenilmezdir çünkü devrim davası, dünya çapında gelişiyor." (Lenin, c.31; s.322)

"Davamız, enternasyonal bir davadır. En zengin ve en yüksek uygarlık düzeyine erişmiş ülkeler de dahil, tüm ülkelerde devrim olmadan, utkumuz yarım, hatta ondan da az olacaktır. Şu anda savaşta üstün geliyoruz. ... Bizim askersel güçlerimiz, herhangi bir ülkenin güçlerinden daha güçlü olacaktır. Bununla birlikte, tehlike henüz yok olmadı, hâlâ vardır ve bir ya da birden fazla ileri ülkede utku kazanıncaya kadar sürecektir." (Lenin, c.31, s.399)

"Menşevikler, dünya burjuvazisini kendi kendimize yenmeye and içtiğimizi ileri sürüyorlar. Oysa biz, dünya zincirinde yalnızca tek bir halka olduğumuzu her zaman söyledik ve önümüze kendi olanaklarımızla zafer kazanma amacını koymadık..." (Lenin, c.31, s.431)

Enternasyonal açıdan 'sosyalizm, güçlü ve ileri emperyalist devletlerle karşı karşıya olduğu sürece güvence içinde olamaz ve bu güçleri kendi başına yenemez. Yerel düzeyde, tek ülkede ya da hatta bir gurup ülkede sosyalizm, özellikle bu ülkeler göreceli olarak geri ülkelerse, "birçok ülkeler işçi sınıfının pratik deneyim yardımı olmadan asla tamamlanamaz", "son şekli" alamaz. (Lenin, c.33, s.206)

"... İllüzyonlardan daha tehlikeli bir şey yoktur. ... Biz Marksizmin şu temel doğrusunda her zaman ısrarlı olduk ve bu doğruyu yinledik: Sosyalizmin utkusu için birçok ileri ülke işçilerinin ortak çabası gerekiyor." (Lenin, c.33, s.206)

Göreceli olarak geri ülkelerde kurulan sosyalizmin nesnel durumunu, nesnel bağımlılığını tanımayı reddetmek, yalnızca dar ulusçuluğa, dünya devriminin, dünya işçi sınıfının uzun erimli çıkarlarını, yaşayan sosyalizmin ve bir ya da bir gurup ülkenin işçi sınıfının kesimsel ve kısa erimli çıkarlarına bağımlı kılmaya götürür. Lenin bu tehlikenin bilincindeydi ve uyarısını yaptı.

Ödün siyasetinin emperyalistlere kâr elde etme ve espionajlık vb. fırsatları sağlamada sunduğu tehlike dışında, Lenin, emperyalist güçlerin, Sovyet Rusya'ya karşı ticaret ilişkilerinin kurulması karşılığında dünya devrimi davasından vazgeçme şantajına başvuracaklarını da söyledi:

"Burada şunu da söyleyeceğim (kayda geçmesin). Komünist Enternasyonal'in bir hükümet kuruluşu olmadığına ilişkin kesin kararlığımızın sonucu olarak, kesinlikle üste çıkacağımızı düşünüyorum. İngiliz burjuvazisi için, Üçüncü Enternasyonal'e karşı olmanın güllünlüğünü anlamakta bu en olası yoldur. Üçüncü Enternasyonal Mart 1919'da biçimlendi. İkinci Kongresi Temmuz 1920'de yapıldı. Onu takiben, Moskova'da önerilen koşullar tüm ülkelere açıklandı. Komünist Enternasyonal'e katılmak için açık bir savaşım yürüyor. Komünist partilerin oluşması için örgütsel temeller her yerde vardır. Bu koşullarda, Komünist Enternasyonal'den vazgeçmemiz üstüne bize ciddi olarak bir ultimatom sunma girişimi affedilemez. Bununla birlikte konu üstündeki vurgu, derdin nerede olduğunu ve siyasetimizde neyin hoşnutsuz kıldığını gösteriyor. O olmadan da, siyasetimizde onların hoşlanmadığı şeyin ne olduğunu biliyorduk." (Lenin, c.31, s.472) (abç)

Göreceli olarak geri ve bağımlı ülkelerde kurulan ve gelişen sosyalizmin, kendini içinde bulduğu bu zor durumdan birkaç sonuç çıkarabiliriz:

1. Yaşayan sosyalizmde gördüğümüz ciddi sorunların ve eksikliklerin altını döşeyen nesnel tarihsel neden, en ileri, emperyalist ülkelerde devrimin gecikmesidir. Bu durum aynı zamanda oportünizm, yani dünya devriminin uzun erimli çıkarlarının dünyanın bir kesimindeki sosyalizmin ve işçi sınıfının kısa erimli çıkarlarına feda edilmesi için çok güçlü bir temel sağlar.

2. 1981 İkinci Leninciler Konferansı Kararları'nda dünya devrimi üstüne kararda şöyle deniyor:

"Dünya devrimi yalnız sosyalist ülkelerin gelişmesine indirgenemez. Kapitalizmi yenilmenin bir koşulu yaşayan sosyalizmin ilerlemesi, önceki koşulu kapitalist ülkelerde devrimdir. Tek başına reel sosyalizmin ilerlemesi yeterli değildir. Sosyalizm çağına ulaşmanın yükünü yalnızca sosyalist ülkelerin, önemli ağırlığıyla Sovyetler Birliği'nin sırtına yıkmanın nesnel güçlükleri vardır. Bunlar, bu güne değin proleter devrimlerinin az gelişmiş ülkelerde başarıya ulaşmasının sonucu olan nesnel güçlüklerdir.

"Kuşkusuz sosyalizm çağına ulaşmanın en kestirme yolu, büyük emperyalist ülkelerde

devrimin gerçekleşmesidir. Ne var ki, bu şimdilik ufukta görünmüyor. Sovyetler Birliği bu çağın ağır sorumluluğunu tüm güçlüklerle karşı onurla taşıyor.

"Sovyetler Birliği'nin dünyada oynadığı rol dünya devrimi açısından ele alınmalı ve bu temel hedef içinde değerlendirilmelidir. Dünya devriminin çıkarı, dünya devrimci merkezi olan Sovyetler Birliği dahil, tüm parçaların çıkarlarından önde gelir. (TKP II. Leninciler Konferansı Kararları — 1981, s.117-118)

3. Üçüncü sonuç, Yürükoğlu yoldaşımızın Kankun Konferansı ve Düşündürdükleri kitabında anlatılıyor:

"... Dünya sosyalist sisteminin başka ülkelerde devrimlerle beslenmeden, kendi başına, bu varolan ülkelerle kapitalizmi geçmesi koca bir tarih gerektirir. İki tane beş yıllık planın, ya da üç tanesinin işi değildir. Sosyalizmin güçsüzlüğünden değil, sosyalist ülkelerin kendi geri kalmışlık tarihleri yüzünden. Kendi ülke halklarına ileri kapitalist ülkelerin olanaklarını sağlayamadıkları için ve sağlayamadıkları sürece sosyalizm ciddi bir likidasyon tehlikesiyle karşı karşıyadır. (R. Yürükoğlu, Kankun Konferansı ve Düşündürdükleri, s.38-39)

4. Ne olursa olsun dünya devrimi ilerleyecektir. Yeni devrimler olacak ve hiçbir "tam" ve "saf" olmasa da yeni sosyalist ülkeler doğacaktır. Tam sosyalizm ancak en başta şu ya da bu biçimde ileri kapitalist, yani emperyalist ülkeleri içeren dünyanın büyük bir kısmında olacak devrimlerden sonra ulaşılabilecektir. Ancak o zaman, birinin açığını ve eksikliğini diğerinin kapatacağı, birinin diğerini tamamlayacağı ve hepsinin bütünü gücüyle güçleneceği ve zenginleşeceği bir dünya sosyalist ülkeler topluluğundan söz edilebilecektir.

VIII

Günümüzde dünya devrimi

Dünya devriminin itici gücü ve genel hareket yasaları, devrimin içinde ilerlediği çerçeve üstüne bu noktaya kadar söylediklerimizden sonra, dünya devriminin günümüzdeki durumunun en çarpıcı özelliklerinin ne olduğunu sorarsak, şunları vurgulayabiliriz:

Önce, dünya kapitalizmi 1920, 1930'lardan bu yana en ciddi ve tehlikeli krizini yaşıyor. Kriz devrimin tohumlarını taşıyor. Durum Lenin'in Komünist Enternasyonal'in İkinci Konferansı'nda tasvir ettiği ve onu devrimin iki koşulunun olgunlaştığını söylemeye götüren duruma çarpıcı bir benzerlik taşıyor.

Komintern'in İkinci Kongresi'nde Lenin, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya ekonomik ilişkilerinde ortaya çıkan çözülmeyi belirtilerle ele aldı. Başta gelen Avrupa devletlerinin 1914-1917 arasında yedi kat artan ulusal borçlarını, ana güçler arasındaki borçlu-

alacaklı ilişkisindeki değişmeyi, Birinci Dünya Savaşı'ndan kaynaklanan borçların toplam ulusal zenginlik içindeki yüksek oranını örnek verdi. Fransa, İtalya ve Rusya savaşla birlikte borçlu devletler olmuştu. Britanya borçlu devlet olma yolunu yarılamaştı. Oysa savaştan önce borçlu devlet olan ABD, aralık alacaklı olmuştu.

Bir avuç zengin devlet, kimin en fazla kaybedeceği kimin de en fazla kazanacağı konusunda kendi aralarında kavga etmekten, uluslararası ekonomik ilişkileri örgütleyemiyordu. Bütün bunların yanında yığınların durumunda mutlak bir kötüleşme yürüyordu. İşte bu durum ile kapitalist ekonomik ilişkilerin çözülmesi, Lenin'e göre "devrimin iki koşulunun olgunlaşması" anlamına geliyordu.

İkincisi, emperyalist güçler, bugünkü krizde devrim tehlikesinin taşıdığını çok iyi biliyorlar. Onlar, bunun dünya kapitalizminin varlığına getirdiği tehlikeyi çok iyi görüyorlar. Emperyalizmin ayrımsız tüm sözcüleri şunda anlaşıyor ki, krizin tek gerçek ve sonul çözümü, *dünya kapitalizminin korunmasının anahtarı, az gelişmiş ve orta derecede gelişmiş kapitalist ülkelerin kapitalist gelişmesini kolaylaştırmakta ve onlara yer sağlamak için dünya kapitalizminde temel değişiklikler ve reformlar yapmakta yatıyor.*

Örneğin, meşhur Brandt Raporu'nda, "Hayatta Kalma Programı"nda şunlar yazıyor:

"Sefaletin ve açlığın üstesinden gelmeye yardım etmek, daha adil ve daha etkili bir uluslararası ekonomik sistem yaratmak için, gelişen ülkelerin mal, manifaktür ürünü, emek satıcıları ve sermaye ve teknoloji alıcıları olduğu pazarlarda temel yapısal değişiklikler yapılmalıdır. Bu tip değişimler, uluslararası finans, yatırım ve para akışını doğuran ve üstetiren mekanizmalar ve kurumlar için de gereklidir. Bugün sorun yalnızca ya da hatta başlıca yardım sorunu değildir. Gelişmekte olan ülkelere yardım etmek için temel değişiklikler sorunudur. Kuzey ülkeleri, Güney'e giderek artan karşılıklı bağımlılık gereği, kendi gelecek zenginliklerini garantilemek için uluslararası ekonomik reforma ihtiyaç duyuyorlar. Kuzey-Güney çatışması sık sık, sanki zenginler fakirlerin istekleri için fedakarlıklar yapıyorlarmış gibi tasvir ediliyor. Bu görüşü reddediyoruz. Dünya şimdi kendi halkı, kendi ekolojisi, kendi kaynakları için çok ince ve kenetlenmiş bir sistemdir." (Brandt Raporu, s.32-33)

"Dünya Ekonomisini Kurtarma" adı taşıyan son bir makalede baş gerici Henry Kissinger de bu görüşü dile getirdi.

Üçüncüsü, pazarlıkların, reformlar ve çıkarlar üstüne konuşmaların yanısıra, tüm emperyalist ve emperyalist olmaya aday güçler, aynı zamanda pazarlıklar başarısızlığa uğrarsa diye tek yanlı ve saldırgan öngörüler de aldılar, almaya hazırlanıyorlar. Rekabetçi korumacılık bir dalga gibi yayıldı.

Birinci Dünya Savaşı'nın patlamasın-

dan 20 yıl kadar önce, Engels, *Kapital*'in 3. cildinin bir dipnotunda "Koruyucu gümrükler", "dünya pazarında kimin üstün olduğuna karar verecek genel bir endüstri savaşının hazırlığından başka birşey değildir" diyordu.

Bunun dışında, reform üstüne konuşma, yalnızca emperyalist ülkelerde değil, Türkiye, Pakistan ve birçok Güney Amerika ülkesi gibi emperyalist olmaya aday ülkelerde de görülmemiş bir askeri yığınla birlikte ilerliyor.

Genel olarak, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin başını çektiği dünya komünist hareketinin, dünya kapitalist krizine karşı tutumu "barış", "toplumsal ilerleme" ve "yeni bir uluslararası ekonomik düzen" belgilerinde özetleniyor. Dünya komünist hareketinin ortaya koyduğu bu belgilerin özünde burjuva reformizminden ayrıldığı bir yana, bu belgeler, aynı zamanda, durumun altında yatan gerçeği, burjuva reformizminin kabızlığını ve komünistleri bekleyen görevleri gözlerden gizliyor.

Komünistlerin, dünya kapitalizminin günümüzdeki krizine, reformlar üstüne konuşma dalgasına ve kendiliğinden savaş tehlikesine tutumları ne olmalıdır?

1. Marks'ın "*Siyasal Ekonominin Eleştirisine Bir Katkının Önsözü*" ne dönersek, dünya kapitalizminin krizi, üretim güçlerinin üretim ilişkileriyle *dünya çapında* çatışmaya girdiğini gösteriyor. Kriz, burjuvazi ve proletarya arasındaki çelişkinin *dünya çapında* öne çıktığını gösteriyor.

2. Dünya çapında kapitalizmin reformu üstüne konuşma dalgası, emperyalizmin en gerici sözcülerinin bile varolan üretim ilişkilerini değiştirerek, krizi çözmeye olanağı ve ihtiyacını algıladıklarını gösteriyor. Yani onlar, "eski toplumun bağrında yeni ve daha yüksek üretim ilişkilerinin maddi koşullarının" olgunlaştığını algılıyorlar.

Engels'in *Anti-Dühring*'inden okuyalım:

"Varolan toplumsal kurumların mantıksız ve adaletsiz, mantığın mantıksızlık, doğrunun yanlış hale geldiği konusundaki artan uyanış, üretim ve değişim biçimlerinin, eski ekonomik koşullara uyarlanmış ve toplumsal düzenin artık uyumsuzluk içinde olduğu, sessiz sedasız değişikliklere uğramış olduklarının kanıtıdır. Bundan çıkan sonuç, ortaya çıkan uyumsuzlukları ortadan kaldırmanın yollarının da az çok gelişmiş bir biçimde, değişikliğe uğramış olan üretim biçimlerinin kendisinde saklı olduğudur. Bu yollar *icat* edilmeyecek, kafadan uydurulmayacak, ancak kafa kullanılarak üretimin varolan maddi gerçeklerinde *keşfedilecektir.*" (Engels, *Anti-Dühring*, İngilizce basım, s.316)

3. Sorun, reform mu, devrim mi sorunudur: Yani burjuvazi "olumsuzundan" bir çözüm dayatmada mı başarılı olacak ve böylece dünya kapitalizminin ömrünü uzatacak, yoksa işçi sınıfı devrimci çözümü dayatmada mı başarılı

olacak.

4. Somut olarak, bugün dünya kapitalizminin reformu, Türkiye gibi "eşikteki" güçler için "dışarı açılma" anlamına gelir. Yani bu onların diğer ülke insanlarını ezerek, sömürerek emperyalist olmayı başarması demektir. Ayrıca savaş demektir. Bir dizi "yerel" savaş kesindir, genel bir nükleer savaş ise olasıdır. Bu, kapitalizm ve emperyalizmin en temel yasalarından biridir. Bu, dünyanın yeniden paylaşılması için yeni bir emperyalist savaş sorunudur.

5. Bir an için emperyalistlerin kaynaklarını kullanmakta başarılı olduklarını, yeni pazarlar açtıklarını, kapitalizmin yeni bir dirilişine ve genişlemesine ivme kazandırdıklarını düşünelim. Hem kapitalizmin teorik, bilimsel çözülmesi, hem de tarihi, böyle bir dirilmenin sonul ürününün yalnızca yeni, daha derin ve daha geniş bir temele oturmuş bir bunalım olduğunu gösteriyor. Kapitalizm gelişerek ve genişleyerek çelişkilerinden kurtulamaz. Çelişkileri azdırır, genişletir ve onların devrimle çözümü için temeli hazırlar.

6. Brant Raporu'nda "Güney" ülkelerine yapılan önerilerden biri, onların kendi aralarında ticaret kurmaları gerektiğidir. Örneğin Evren, bu öneriyi yürekten benimseyen, yükselen bir "Güney" emperyalistidir.

7. Komünistlerin ideali ve amacı, dünya kapitalizmini reforme etmek. "adil" ve "demokratik" bir dünya kapitalist sistemi mi kurmaktadır? Öyleyse ideal, emperyalizm öncesi kapitalizm olduğu için *gericidir.*

"Sistemi, egemen sınıfların tüm kaynaklarını tüketecekleri, diğer bir sınıfın egemenliğinin, sosyal devrimin gerekli olacağı noktaya, en uç sınırlara kadar zorlamak yerine — onun yerine, toplumu, mevcut sistemin çok uzun zaman önce aşığı bir duruma geri döndürmeye niyetleniliyor." (Marks-Engels, c.10, s.273)

Bu *korkakça* birşeydir. Bu doğruyu göğüslemekten duyulan korkudur:

"Yalnızca zayıf, korkak kafalar böyle bir sorunu ortaya sürebilirler. Burjuva toplumunun koşullarının sonucu olan çarpışmalar sonuna kadar sürmelidir. Onlar varoluşun ötesine çıkarılamaz. En iyi devlet biçimi, toplumsal çelişkilerin bulanıklaşmamış olduğu, keyfe göre — yani sahte bir biçimde ve bu nedenle de yalnızca görünüşte — bastırılmış olduğu biçimdir. En iyi devlet biçimi, bu çelişkilerin, içinde çözümüne kavuştukları açık bir savaşın aşamasına ulaşmış olan devlet biçimidir." (Marks-Engels, c.7, s.149)

Bu *komünizme, devrime karşı* olmaktır. Marks ve Engels'den son bir alıntıyla bitirelim:

"Bizim için sorun özel mülkiyetin değişikliği değil, onun yok olmasıdır, sınıf çelişkilerinin üstünü örtmek değil, sınıfların yok olmasıdır, varolan toplumun düzelmesi değil, yeni bir toplumun kurulmasıdır." (Marks-Engels, c.10, s.281)